

економічні зміни в економіці країни. Так, за підрахунками В. Є. Варзара кожне п'яте підприємство оброблюваної промисловості, яке існувало в 1900 році, в 1908 році уже ліквідувалося, бо не витримало конкуренції потужніших підприємств. При цьому середні розміри діючих у 1908 році підприємств стали удвічі більшими, ніж ліквідовані. Це свідчило про процес концентрації і централізації капіталу. Недоліком цих переписів стала відсутність чітко встановленої системи ознак, яка б визначала ті підприємства, що підлягають обліку. Внаслідок цього кількість досліджених підприємств у різних губерніях була неоднаковою.

При організації переписів 1900 і 1908 років відбулося уточнення класифікації галузей промисловості. Ознакою для класифікації підприємств за галузями стало споживче призначення продукції, характер сировини, схожість технологічного процесу. Поєднання у В. Є. Варзара знань інженера-технолога і спеціаліста-статистика дозволило йому розробити таку класифікацію виробництва, яка була визнана не тільки у своїй країні, але й за кордоном.

Список використаних джерел: 1. Нариси з історії статистики України. Київ: Держкомстат України, 1999. С. 23–26. 2. Труды стат. отделения при Черниговской губернской земской управе. Чернигов, 1877. Вып. 1. С. 123-148.

УДК 657.1

В. П. Онищенко, канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Д. В. Роднєв, студент

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ, ОЦІНКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ В ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Ключові слова: доходи, витрати, класифікація, міжнародні стандарти. GAAP.

В останні роки відбувається активна адаптація бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards (IFRS)). Також існують адаптаційні процеси і на глобальному рівні. Наприклад, між останніми та Загальноприйнятими принципами обліку США (Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)) відбувався процес конвергенції. Вплинули МСФЗ і на облікові стандарти інших країн, наприклад, Німеччини та її Торговий кодекс (Handelsgesetzbuch (HGB)). Від підприємств, які виходять на міжнародний ринок, як правило, вимагають скласти свою фінансову звітність згідно саме з МСФЗ.

Доходи і витрати є одними з найважливіших характеристик діяльності суб'єктів господарювання, які мають відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Інформація про доходи та витрати підприємств є дуже цінною у системі бухгалтерського обліку, однак, їх визнання, оцінка та відображення мають певні відмінності, які доводиться враховувати при організації господарської діяльності закордоном і подачі звітності зарубіжним партнерам. Саме тому проведене нами дослідження відмінностей в обліку доходів та витрат в Україні та закордоном є надзвичайно актуальним. Його результати наведені в табл. 1 і 2.

Торговим кодексом Німеччини, на відміну від країн з англо-американською системою обліку, передбачено застосування загальноприйнятого в країні плану рахунків. Це полегшує можливість порівняти аналогічні доходи та витрати між іншими підприємствами, установами та організаціями.

При порівнянні національних П(С)БО з МСФЗ виявляється, що головною характерною особливістю є те, що в останніх немає окремого стандарту щодо визнання, оцінки та класифікації витрат, хоча загальні засади розкриті в Концептуальній основі (табл. 1).

В GAAP USA, на відміну від інших стандартів, передбачений розподіл усіх витрат на активи, інші витрати (відкладені витрати) та збитки [1]. Специфікою відкладених витрат є те, що, незважаючи на понесення суб'єктами господарювання витрат при купівлі та використанні активів, самі вони за своєю природою не є активами. Це є нашим аналогом витрат майбутніх періодів.

Щодо інших стандартів, то за П(С)БО 16 [4] та МСФЗ [2], класифікація витрат відбувається залежно від виду діяльності. За Торговим кодексом Німеччини (HGB) [5] передбачено такий поділ витрат: витрати на придбання; витрати на виробництво; витрати по позичкам.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика обліку витрат за різними стандартами

Ознака порівняння	Стандарт			
	П(С)БО 16 «Витрати»	МСФЗ (єдиного спеціалізованого стандарту немає)	GAAP US (єдиного спеціалізованого стандарту немає)	HGB (єдиного спеціалізованого стандарту немає)
Визнання	Витрати визнаються у звітності в момент	На основі безпосереднього	У момент, коли економічні вигоди	У момент споживання
	вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу	зіставлення між понесеними витратами і прибутками по конкретних статтях доходів	споживаються для виробництва товарів (робіт, послуг)	економічних вигід у процесі господарської діяльності
Оцінка	У П(С)БО відсутні спеціальні, викладені в окремо узятому стандарті, правила відносно оцінки витрат	У МСФЗ відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила відносно оцінки витрат	До всіх видів активів застосовується не єдиний атрибут вимірювання	У HGB відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила відносно оцінки витрат
Класифікація	Залежно від виду діяльності, від якого вони виникли, по економічних елементах і статтях витрат	Передбачене розмежування в звітності статей витрат, від звичайної діяльності та статтями витрат, які не пов'язані зі звичайною діяльністю	Усі витрати поділяються на активи й інші витрати (зокрема відкладені), а також збитки	Витрати на придбання; витрати на виробництво; Витрати по позичкам

Порівнюючи класифікацію доходів за міжнародними стандартами, варто зазначити, що однією з головних відмінностей МСБО від інших є те, що в МСБО 18 визначено порядок обліку доходів, що виникають лише в процесі звичайної діяльності господарюючих суб'єктів, тоді як іншими положеннями передбачено регулювання також і інших доходів (табл. 2). Це говорить про те, що українським, німецьким та американським законодавством передбачена більш широка класифікація, що є їх суттєвою перевагою, однак якщо порівнювати загалом, то структура МСБО є значно ширшою, в порівнянні з аналогами.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика обліку доходів за різними стандартами

Ознака порівняння	Стандарт			
	П(С)БО 15 «Дохід»	МСБО 18 «Дохід»	GAAP US (єдиного спеціалізованого стандарту немає)	В HGB (єдиного спеціалізованого стандарту немає)
Визнання	Під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу	Під надходження активів чи зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення власного капіталу	Дохід визнається тільки після усунення усіх не передбачуваних обставин та визначення конкретної суми договору	Під час валового надходження економічних вигід протягом певного періоду, що виникає в ході звичайної діяльності, коли власний капітал зростає
Оцінка	За справедливою вартістю отриманих активів	За справедливою вартістю компенсації	За справедливою вартістю активів	За справедливою вартістю активів
Класифікація	Дохід від реалізації; чистий дохід; інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи	Дохід від реалізації товарів; від надання послуг; відсотки, роялті, дивіденди	Доходи від основної діяльності, інші доходи	Доходи від продажу, від надання послуг, інші доходи

Отже, помітними є певні доволі суттєві відмінності між визнанням, оцінкою та класифікацією доходів та витрат по П(С)БО, МСФЗ, GAAP US та HGB, що у свою чергу сповільнює

перехід бухгалтерського обліку в Україні до міжнародних стандартів. Для здійснення цього переходу доведеться внести цілу низку змін та доповнень до вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку. Проведений аналіз ключових характеристик доходів і витрат у бухгалтерському обліку зарубіжних країн варто використовувати у процесі адаптації національного законодавства до вимог міжнародних стандартів, оскільки в ньому наочно показані основні відмінності між обліком за П(С)БО, МСФЗ, GAAP US та HGB.

Багато підприємств як в Україні, так і закордоном вдаються до паралельного ведення бухгалтерського обліку як за національними стандартами, так і за міжнародними стандартами. Однак це передбачає додаткові витрати. Тому надалі з метою залучення інвестицій та інтеграції вітчизняного бухгалтерського обліку у світовий економічний простір, доцільно було б на державному рівні забезпечити розширення кола суб'єктів, які його ведуть і складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, що, у свою чергу, передбачає внесення змін до чинного законодавства.

Список використаних джерел: 1. Витрати в USGAAP. URL: <http://gaap.ru>. 2. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. 5. Торговий кодекс Німеччини (Handelsgesetzbuch). URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/hgb/index.html>.

УДК 336.717.1(477)

А. А. Федорущенко, студентка

Науковий керівник: **Л. Б. Іванова**, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

***Ключові слова:** грошовий обіг, безготівкові розрахунки, нормативно-правова база безготівкових розрахунків та її зміни.*

Стан сучасної економіки України супроводжується змінами системи розрахункових відносин. Безготівкова форма розрахунків має велику значущість для стабільного розвитку економіки нашої держави, тому важливого значення набуває здійснення і вдосконалення ефективного механізму безготівкового грошового обороту в Україні.

Метою статті є визначення ролі безготівкових розрахунків, проблеми їх організації в Україні та шляхи вдосконалення цих питань.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в сучасних умовах достатньо широко використовуються безготівкові розрахунки, оскільки вони виявилися ефективними та зручними. Частина європейських держав уже встановила деякі правила відносин щодо цієї теми, а саме граничні суми готівкових розрахунків, і Україна не стала винятком.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням проблем здійснення та розвитку безготівкових розрахунків, перспективам їх організації присвячено багато наукових праць видатних учених, таких як В. І. Міщенко, Н. І. Бондаренко, а також роботи Т. В. Хайлової, А. Ю. Куліш та інших.

Виклад основного матеріалу. Вдосконалення механізму безготівкових розрахунків потребує змін і залишається завжди актуальним питанням. Підтвердженням цього є розвиток фінансового ринку України, який характеризується появою нових інноваційних продуктів для здійснення платежів. Розвиток новітніх технологій не залишив осторонь і банківську систему, яка є головним творцем безготівкових розрахунків [1].

На сучасному етапі життя фінансової системи України досить часто проявляються деякі проблеми розвитку системи безготівкових розрахунків, такі як: значний рівень тіньового сектору економіки, недовіра населення щодо банківської системи, розрахунки в готівковій формі з метою приховування доходів від податкової тощо [1].